מפניני הפרשה - מאמר

מגדל בבל ואנחנו

כנס מדענים עולמי התכנס בארץ שנער - המלך נמרוד העניק לכנס את חסותו, נשא בו דברי ברכה קצרים בהם התווה את הקו והורה את הדרך: **"עלינו להתבונן בעולם בעיניים פקוחות, ולהבין את כל ההתרחשויות באופן הגיוני ושכלתני, המדע המפוכח אינו יכול להרשות לעצמו הסברים מעורפלים ומסתוריים אודות כוח עליון המתערב בבריאה. חייב הוא למצוא הסבר מדעי לכל התופעה!"**

ההנחיה הייתה ברורה ובאור כשדים הבעירו כבשן ענק למדענים שאינם הולכים בתלם. הייתה להם בעיה קטנה.

המלך נמרוד היה בנו של כוש ונכדו של חם, וחם סיפר לכל על השנה שבילה בתיבה בעוד המבול דוחה את כל היקום.

גם סבא רבה נח חי, וסיפר לכל הרוצה לשמוע על אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, שאת בנו זכה עוד להכיר, ועל גן עדן ממנו גורש.

סיפר על אבי סבו, חנוך, שהתעלה בחייו לדרגת מלאך, ועל סבו מתושלח הצדיק. סיפר על דור שהשחית דרכו ובעט במורשתו, **"אמרו לאל סור ממנו, ודעת דרכיך לא חפצנו"**. פשטו ידיהם בגזל והשחיתו דרכם.

סיפר על ההוראה לבניית התיבה ועל התיבה שנחה על הרי אררט, על המזבח שבנה בצאתו מן התיבה, על הקורבנות שהקריב ועל הבטחתו של ה' כי לא יבוא עוד מבול.

ישבו המדענים בהנחייתו של נמרוד - "נזר האנושות הנאורה", האוסר להזכיר שם שמים ומורה להתעלם מהההשגחה העליונה, והחליטו שאין בעיה, נפטור את דברי נח כסיפורים יפים וזהו.

אז מי הורהו לבנות תיבה, ומי הורה לכל בעלי החיים להיכנס לתוכה, זכר ונקבה?! נגיד שהייתה לו תחושה שלחשה לו, ולבעלי החיים כולם. אבל איך נסביר את המבול עצמו?! הרי אין זו תופעה טבעית – והמבול הוא עובדה מוחשית, התיבה לא טיפסה בעצמה להרי אררט?! אי אפשר לומר שהיה זה עונש משמים, כי זו הודאה שיש מי שמפקח ומצווה, מזהיר ומעניש, ושהמלך נמרוד אינו מלך עליון, והמדע לא מסביר הכל...

אז איך מסבירים את התופעה הפלאית?! **"אמרו, אחת לאלף ותרנ"ו שנה הרקיע מתמוטט"**.

כל כך פשוט, תופעת טבע שכזו! והמדע גם מציע פתרונות: **"בואו ונעשה סמוכות"** - פיגומים שיחזיקו את השמים, וימנעו את המבול הבא... אמנם, נח הצדיק מרגיע, אומר שקיבל הבטחה מה' שלא יבוא עוד מבול. אבל המדע שלא מודה בבורא, ולא בנבואה, אינו רשאי להסתמך עליה...

לכן גוייסו רבבות כדי לסמוך את השמים במגדל ענק – ובלבד שלא להודות בבורא עולם. ואפילו שמהמבול עד הפלגה, עברו שלוש מאות וארבעים שנה, הם נחלצו למבצע האדיר במיידי ובנו סידרת מגדלים, ובלבד שלא יאלצו להודות שיש אלוקים...

וזה מצחיק...אילו לא היה זה כה עצוב, הרי זו בבואתנו. כיצד מתבוננים אנו על מאורעות שאירעו לנו, על סבל שעברנו. האם מבינים אנו שבאו כתוצאה מחטא, כעונש ואזהרה, ומשתדלים אנו להיטיב דרך – או שאומרים אנו שהייתה זו תופעת טבע, ומתכננים איזה "פיגום" נבנה שתפקידו למנוע את הישנותה....

בין אדם לחבירו

הפסוק בתורה "לא תלך רכיל בעמיך" אוסר את כל דרכי לשון הרע, אך המושג "רכיל" מתייחס במיוחד לרכילות - סיפור דברים הגורמים להרבות שנאה בקרב יהודים. בעוד לשון הרע שיש בו דברי גנאי יכול לגרום למדובר להתבזות בעיני אחרים, יכולה הרכילות להזיק ליחסים בין המדובר לחבריו.

אסור לספר למישהו שפלוני עשה משהו כדי להזיק לו כגון: דיבר עליו לשון הרע, אינו מחבב אותו או אינו מעריך אותו וכדומה היות ורבים הסיכויים שדברים כאלו יעוררו בלב השומע רגש שלילי כלפי פלוני.

שואל ומשיב

שאלה: בשר שלא הוכשר לבישול על ידי מליחה, ונטחן במכונת בשר, האם אפשר להתירו על ידי מליחה לבישול, או על ידי צליה?

תשובה: לכאורה יש לומר שדוחק המכונה בעת טחינת הבשר גורם להפליט ממנו דם בעין, ולהבליעו בתוכו, ומובא בחולין ח: **אגב דוחקא דסכינא בלע**, ובשר שנבלע בו דם ממקום אחר אפילו האש אין בכוחה להוציאו, ואסור אפילו בצליה. כמו שכתבו התוספות בחולין קיג. שאם נשפך דם בעין על הבשר בעת צליה, אין להתיר מטעם דם משרק שריק, מפני שדווקא בדם שנפלט על ידי מליחה או צליה אומרים כן, אבל בדם בעין יש להחמיר.

כן כתב הרא"ש חולין פרק ח' – מה'. וכן נפסק להלכה בטור ובשו"ע יורה דעה סימן עו' א': שאם נטף דם על צלי, אפילו דם צונן, אין לומר שהאש שואבו, ואוסר מבשר הצלי כדי נטילה.

כיוצא בזה כתבו התוספות פסחים עד. בשם רבינו תם, שאם נמלח בשר בכלי שאינו מנוקב, אפילו לא שהה כדי שיעור מליחה, אסור לאוכלו אפילו צלי. כן פסקו הטור והשלחן ערוך יו"ד בסימן סט' - יח. והסביר הש"ך, שמכיוון שלא היה הכלי מנוקב ולא היה מקום לדם לזוב, והמליח הרי הוא כרותה, הרי נבלע הדם בבשר, ולכן נאסר אפילו לצלי. אולם נראה שיש להתיר בנידון שלנו לצלות את הבשר. עפ"י התוספות חולין ח: בד"ה אגב דוחקא דסכינא בלע, שדווקא בבית השחיטה שהוא רותח קצת דוחק הסכין מבליע וכן כתב הרא"ש בפסקיו וכן מבואר בחידושי הרשב"א שם. וכן כתבו המרדכי והמאירי שם.

לפי זה בנידון דידן שאין אלא דוחק המכונה בלבד אין לאסור. אולם נראה שאין להתיר בשר זה, להכשירו לבישול ע"י מליחה, מפני שאי אפשר למולחו היטב מכל צדדיו, בכל חלק וחלק שבו, כפי שפסק מרן בשו"ע יו"ד סט' - ד', שצריך לפזר מלח על הבשר, שלא יישאר בו שום מקום מבלי מלחו.

סיכום: בשר שלא הוכשר ע"י מליחה לבישול, ונטחן במכונת בשר מותר באכילה ע"י צליה, אולם אין להתירו לבישול ע"י מליחה והדחה. כמו כן יש להדגיש שלכתחילה נכון שלא לטחון בשר במכונה או במדוכה אלא רק לאחר מליחה והכשרה כדת וכדין. (עפ"י שו"ת יהוה דעת חלק ח' – נב')

מפניני הפרשה - רעיון

תלמוד תורה עם דרך ארץ

"וירח ה' את ריח ויאמר...לא אוסיף...ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף יום ולילה לא ישבתו" (פרק ח' כא' כב')

במשנה אבות נאמר: **"יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגעת שניהם משכחת עוון"** – התעסקות בתורה עם מלאכה משכיחה עוון ומאידך הבטלה היא אם כל חטאת. גם ריקנות במוח מביאה לידי מחשבות רעות, כדברי הרמב"ם: "אין מחשבת עריות מתגברת, אלא בלב פנוי מדברי תורה".

עפ"י זה מבאר בספר 'קומץ המנחה' שאנשי דור המבול היו חיי רווחה ומנוחה, ללא כל מלאכה והתעסקות. הם לא היו צריכים לעבוד בגופם, כי זריעה אחת הספיקה להם לארבעים שנה (מדרש) ומוחם פנוי וריק מכל תוכן, מכיוון שלא הייתה להם תורה. כתוצאה מזה באו לכלל השחתת המידות והתפקרות בחייהם.

לפיכך נאמר: **"וירא ה' כי רבה רעת האדם וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי"** (בראשית פרק ו' ה') – מאחר שאין להם במה להעסיק ידיהם ומוחם נתרבתה ממילא רעתם וראויים הם להימחות מעל פני האדמה.

אולם לאחר שהריה השם יתברך את ריח הניחוח של קרבנות נח והתנחם על הרעה, אמר: "לא אוסיף עוד לקלל את האדם" – לא אמחה עוד את האדם כליל – "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" – אף על פי שיצרו של אם רע, הרי יש לי עצה כנגד זה, אכביד את חייו במלאכה ועבודה רבה. "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר" – שיצטרך תמיד לזרוע ולקצור, לעמול ולטרוח, כדי לספק את כל צרכיו בהתאם לעונות השנה של קיץ וחורף – **"יום ולילה לא ישבותו"** – לא תהא לו מנוחה, וכבר לא תהיינה שעתו ודעתו פנויות כל כך לחטוא.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

סמ"ר עומר בן תהילה ון גלדר הי"ד	שלמה בן סוליקא אלבז ז"ל	ר' מכלוף בן נונה הכהן ז"ל
ר' אבישי בן דבורה הכהן ע"ה	זכריה בן יונה ומנשה תנעמי ז"ל	אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה	מזל בת יעיש דהרי ע"ה
שלמה בן חנה יחזקאל ע"ה	יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ע"ה	שרה קרין בת חווה יורקביץ ז"ל	זילפה בת יפה פוזיילוב ז"ל

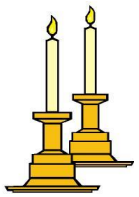
בס"ד ב לחודש מרחשון ה'תשפ"ו
שנה שלושים ושתים גיליון מס' 05
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת נח
מפטירים

"רני עקרה לא ילדה"
(ישעיה פרק נד')

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת:	17:40
יציאת השבת:	18:38
זמן רבנו תם:	19:13

נשים בברכות התורה, עפ"י פסיקת מרן בשו"ע סימן מז' ופוסקים האחרונים

השאלה האם נשים חייבות בברכות התורה, עולה משום שיש מספר מקורות בתלמוד מהם עולה לכאורה שנשים פטורות מלימוד תורה, ואם כן, לכאורה פטורות הן גם מברכות התורה.

המקור בתלמוד

במסכת קידושין דף כט: דורשת הגמרא את פסוק בתורה "ולמדתם אותם את בניכם" שאין מצווה ללמד את הבנות תורה: **"...ומנין שאין אחרים מצווין ללמדה? דאמר קרא: ולמדתם אותם את בניכם - ולא בנותיכם".**

במסכת סוטה כ. נחלקו חכמים אם צריך אדם ללמד בתו תורה: **"מכאן אומר בן עזאי: חייב אדם ללמד את בתו תורה, שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה. רבי אליעזר אומר: כל המלמד בתו תורה - (כאילו) לומדה תפלות..."**

פסיקת הרמב"ם

הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פרק א' פסק שמדין תורה יש לאשה שכר על לימוד תורה, אולם חכמים ציוו שאדם לא ילמד את בתו תורה.

"אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטוית, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו, ואף על פי שיש לה שכר צוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה..."

סמ"ג (מובא בספר חסידים)

בספר 'חסידים' הביא את דברי במס"ג שחייב אדם ללמד את בתו תורה, וכוונת חז"ל במסכת סוטה הנ"ל מתייחסת ללימוד בעמקי סודות התורה.

פסיקה להלכה בשו"ע

מרן בשולחן ערוך סימן מז' סעיף יד' פסק שנשים מברכות ברכות התורה. פסק זה תמוה לכאורה, שהרי נשים אינן מחויבות במצוות תלמוד תורה, כמבואר בגמרא קידושין הנ"ל אם כן מדוע עליהן לברך ברכות התורה?

בית יוסף

בבית יוסף בסימן מז' הביא את דברי האגור בשם מהר"י מולין שנשים מברכות ברכות התורה, אפילו שלכאורה נשים פטורות מלימוד תורה.

"...וכתב עוד האגור בשם מהר"י מולין (שו"ת מהרי"ל החדשות, סימן מה') דנשים מברכות ברכת התורה אעפ"י שאינן חייבות, ולא עוד אלא שהמלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תפלות (סוטה כ.)..."

בהמשך כותב הבית יוסף שלוש סיבות לכך עפ"י האגור ושו"ת מהרי"ל.

א. האיסור ללמד תורה לנשים חל רק על תורה שבעל פה ולא על תורה שבכתב. ברכת התורה מתייחסת דווקא לתורה שבכתב.

ב. כיוון שהן חייבות בתפילה, הרי הן חייבות בקריאת פסוקי הקורבנות. קריאה זו של פסוקים מצריכה ברכה לפניה, היינו ברכת התורה.

ג. נשים אומנם לא חייבות ללמוד תורה לשם הלימוד, אולם הן מברכות ברכות התורה כי הן חייבות ללמוד הלכות, כדי לדעת כיצד לקיימן.

"....זהו בתורה שבעל פה אבל לא תורה שבכתב...ועוד כי הן מברכות על קריאת הקרבנות, ותפילה כנגד קרבנות תקנום (ברכות כו:) והן חייבות בתפלה (ברכות כ.) ואם כן חייבות גם כן בקריאת העולה והקרבנות. וכל שכן לדברי סמ"ג שכתב שהנשים חייבות ללמוד הדינים השייכין להן..."

הגר"א לא קיבל את דעתו של מרן ואת נימוקיו בעניין זה, וטען שנשים אינן מחויבות בשום לימוד, ולכן מעיקר הדין הן פטורות מלברך, אלא שאם הן החליטו ללמוד, יכולות לברך, כשם שהן מברכות על כל מצווה שהזמן גרמא, שמעיקר הדין פטורות, אך יכולות לברך אם רוצות.

פסק זה נכון רק לדברי הרמ"א שנוקט באופן כללי כדעת ר"ת (תוספות בעירובין) שנשים יכולות לברך על מצוות עשה שפטורות מהן, אך לדעת מרן בשולחן ערוך שסובר כדעת שאר הראשונים, שאינן יכולות לברך על מצוות עשה שהזמן גרמן, לא תוכלנה הנשים לברך את ברכת התורה.

ילקוט יוסף

בספר 'ילקוט יוסף' סימן מז' סעיף יח' פסק שגם נשים מברכות ברכות התורה.

"גם הנשים מברכות ברכות התורה בכל יום, שהרי יש בברכות התורה גם שבח להבורא יתברך, (אשר בחר בנו) על אשר הבדילנו מאומות העולם על ידי מתן תורה, וגם הנשים שייכות בשבח זה. ועוד, מפני שאומרות פרשת הקרבנות בכל יום, וגם אשה שאינה אומרת פרשת הקרבנות, מברכת ברכות התורה, מפני שהנשים צריכות ללמוד הדינים והלכות השייכות להן, כגון הלכות תפלה וברכות ושבת..."

בהערה יח' כתב נימוק חשוב עפ"י דברי ה"חפץ חיים" בספרו 'ליקוטי הלכות'.

"ובזמן הזה סמכו בכתי הספר החרדיים לבנות על הגאון בעל משנה ברורה, שכתב בספרו ליקוטי הלכות (פוטה כא.) ונראה שזה שאמרו המלמד בתו תורה כאילו מלמדה תיפלות, הוא דוקא בזמנים ההם, שהבנים והבנות חיו נמצאים במקום הוריהם, וקבלת ההורים היתה חזקה מאד אצל כל הבנים והבנות שיתנהגו בדרכי הוריהם, כמו שכתוב שאל אביך ויגדך, ולכן היה די לבנות לסמוך בהנהגתן על מעשה הוריהן, ואין להן ללמוד תורה, אבל בעת שבעונות הרבים שקבלת האבות רופפת מאד...ובפרט לאותן שלומדות כתב ולשון העמים, שבודאי שמצוה רבה ללמדן תנ"ך ומוסרי חז"ל כגון מסכת אבות וספר מנורת המאור וכיו"ב, כדי שיתחזקו באמונת תורתינו הקדושה, שאם לא כן קיים חשש גדול שיסורו מדרך ה' ויעברו על כל יסודות הדת חס ושלום.

פינת העורך

"אלה תולדות נח, נח" (ו' ט') בן איש חי מצא רמז יפה בכפילות המילה "נח": כידוע - **"כמים הפנים לפנים - כן לב האדם לאדם".**

כפי שמתייחם האדם לזולת, כך מתייחסים אליו - כפי שדמותו של האדם משתקפת במים כך התנהגותו משתקפת ביחם לסביבה אליו. וזה רמוז בפסוק: **"אלה תולדות נח"**, אם אתה תהיה נוח לבריות, נח במידותיך, באופן דיבורך ונימוסך, הרי התולדות והתוצאות יהיו: "נח" שגם אחרים יהיו נוחים כלפיך.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לבתנו היקרה אודיה נחמה הי"ו ולבחיר ליבה שלמה (שמולו) מלט הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת מלט ומשפחת בוחניק הי"ו - יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב ללאה ויוסי קסוטו הי"ו ולכל בני משפחותיהם משפחת קסוטו הי"ו ומשפחת ליברמן הי"ו לרגל הולדת בנם רפאל הי"ו והכנסתו בעיתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.

יהי רצון שתזכו לגדלו יחד עם כל יוצאי חלציכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא
"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

ברכת עצי בשמים – מה נקרא עץ

חז"ל תיקנו שיש לברך ברכת הנהנין על הרחת ריח טוב, וכדי שההודאה תהיה שלימה ומבוררת, תקנו לברך ברכה מיוחדת לכל סוג של ריח, ולמעשה יש חמש ברכות וכן פסק מרן להלכה בסימן רטז' סעיף ב'. שאלה המרכזית בהגדרה מה נחשב עץ לברכת "עצי בשמים" היא: האם ההגדרה היא כברכת "פרי העץ" או לא?

משנה ברורה

ממה שכתב במשנה ברורה סימן רטז' ס"ק לג' בביאור פסיקת מרן נראה שהבין שלדעתו הגדרת הדברים שברכתם "עצי בשמים" תואמת להגדרת הדברים שמברכים עליהם "בורא פרי העץ".

בן איש חי

גם מההגדרות של הבן איש חי בשנה ראשונה פרשת ואתחנן סעיף ה' נראה שלדעתו הגדרת הדברים שברכתם "בורא עצי בשמים" תואמת להגדרת הדברים שמברכים עליהם "בורא פרי העץ".

סיכום

נחלקו הפוסקים הראשונים והאחרונים בשאלה מרכזית בהגדרה מה נחשב עץ לברכת **"בורא עצי בשמים"** והיא: האם מאפייני גדרי העצים שעל פירותיהם מברכים **"בורא פרי העץ"** הם גם המאפיינים לגבי מיני הבשמים עליהם יש לברך **"בורא עצי בשמים"**, או שהמאפיינים שונים, ולכן יש עצים שעל פירותיהם נברך בורא פרי האדמה, אבל על ריחם נברך **"בורא עצי בשמים"**. להלכה נפסק שמאפייני הצמחים שברכתם **"בורא עצי בשמים"** תואמת להגדרת הדברים שמברכים עליהם **"בורא פרי העץ"** ולכן כל צמח שהוא עץ לעניין בורא פרי העץ נחשב עץ לעניין בורא עצי בשמים.

לכן צמח שהקלח שלו קשה ונשאר הקלח משנה לשנה ואין עליו יוצאים משורשיו אלא מגזעו, או מענפיו מברכים עליו ברכת **"בורא עצי בשמים"**, וכל שהקלח שלו רך כירק או אפילו שהוא קשה אך אינו נשאר משנה לשנה הרי זה מין עשב, ומברכים עליו "בורא עשבי בשמים".

אמנם לגבי ההגדרה של הקלח כקלח רך או קשה יש מחלוקת הפוסקים האחרונים – מה מידת הקושי המגדירה זאת כקשה או רך, לכן מי שמסופק לגבי צמח כלשהו אם הוא רך או קשה – יברך עליו **"בורא מיני בשמים"**.

להלן פירוט מעשי לצמחים שהברכה על ריחם הטוב "בורא עצי בשמים".

אקליפטוס

הכוונה היא לעלי האקליפטוס שכאשר משפשפים אותם בעודם טריים הם מפיצים ריח טוב – ברכתם "בורא עצי בשמים" זאת על פי ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים".

הדס

הכוונה היא לעלי ההדס, שמפיצים ריח טוב ובפרט כשמשפשפים אותם בעודם טריים, ברכתם "בורא עצי בשמים" - על פי ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים". כן פסק מרן בשו"ע בסימן רטז' סעיף יא': **"הביאו לפניו הדס ושמן להריח בהם, אם ברכותיהן שוות מברך על ההדס ופוטר את השמן, ואם אינם שוות, מברך על ההדס תחילה"**. ובמשנה ברורה בס"ק מב' כתב לגבי ברכותיהן שוות - כגון שהשמן היה מבושם בעצי בשמים שמברכין על השמן בורא עצי בשמים כמבואר בסעיף ו'.

ורד

הכוונה היא לפרחי הורד, ברכתם "בורא עצי בשמים" - על פי ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים". וכן פסק מרן בסימן רטז' סעיף ג'. במשנה ברורה בס"ק יז' הסביר מדוע מרן כתב זאת בפירוש: **"...קא משמע לן בזה אף על פי שראוי לאכילה ע"י מרקחת ומברכים עליה כמבואר בסימן ר"ד סעיף יא', אפילו הכי לא נוכל לברך על ריחה אשר נתן ריח טוב בפירות כיון שאין עיקרה עומד לאכילה אלא להריח אלא מברכין בורא עצי בשמים"**.

עוד הדגיש לגבי סוג הורדים: **"...והיינו על הורדים הנדלים באילנות אבל אלו הנדלים בקרקע מברכין בורא עשבי בשמים..."**.

יסמין

הכוונה היא לפרחי היסמין ברכתם "בורא עצי בשמים" - על פי ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים". וכן פסק מרן בסימן רטז' סעיף ז': **"סימלק...מברך בורא עצי בשמים; סימלק יש מפרשים רוסמארי"ן, ויש מפרשים יאסמי"ן..."**

לבונה

לבונה (שם מדעי: Boswellia) הוא סוג של צמח ממשפחת הבָּשְׂמִיים (Burseeraceae), וכן שמו של השרף הריחני המופק ממנו. מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן רטז' סעיף ג': **"על הורד...ועל הלבונה והמצטיכי וכיוצא בהם, בורא עצי בשמים"**. ובמשנה ברורה בס"ק כ' כתב: שהכוונה היא לקטף שיוצא משורשי העץ.

לוונדר

הכוונה היא לעלי הלוונדר, שמפיצים ריח טוב ובפרט כשמשפשפים אותם בעודם טריים, ברכתם "בורא עצי בשמים" – עפ"י ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים".

ציפורן

צִיפּוֹרֶן הוא תבלין העשוי מכפתורי פרחים מיובשים של עץ תבלין טרופי ירוק עד, צבע הניצן ורוד לפני הייבוש וחום אדמדם אחריו (שם מדעי: Syzygium aromaticum). גובה העץ הוא 10–12 מטרים. ביהדות הציפורן משמש לברכת הבשמים בהבדלה, בדרך כלל כשהוא מאוכסן במיכל "צריף" מתאים. מנהג יהודי אשכנז לברך על הרחתו "מיני בשמים" ומנהג הספרדים לברך על הרחתו "בורא עצי בשמים".

קינמון

מנהג הספרדים לברך על הרחת קינמון "עצי בשמים" ומנהג האשכנזים לברך על הרחתו "מיני בשמים", כמו כל דבר שיש ספק לגבי נוסח ברכתו.

רוזמרין

הכוונה היא לעלי הרוזמרין, שמפיצים ריח טוב ובפרט כשמשפשפים אותם בעודם טריים, ברכתם "בורא עצי בשמים" – עפ"י ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים".

ריחן

רֵיחָן או בָּזִילִיקוּם (שם מדעי: Ocimum basilicum) הוא צמח תבלין ממשפחת השפתניים (Labiatae). בספר כף החיים בסימן רטז' ס"ק יד' כתב בשם הבן איש חי לברך על הרחתו "עשבי בשמים", וכן מנהג הספרדים. אמנם מכיוון שהגבעול שלו קשה יש להסתפק בו אולי ברכתו "עצי בשמים", לכן מנהג האשכנזים לברך על הרחתו "בורא מיני בשמים".

אולם יש לציין שקיימים כמה סוגי ריחן, הדברים הנ"ל מתייחסים לסוג המצוי הוא עשב חד שנתי, אבל ישנם עוד סוגי ריחן שגזעם מתקיים משנה לשנה וברכתם "בורא עצי בשמים" מי שיודע להבדיל בין הסוגים השונים יברך כנ"ל, ומי שאינו יודע להבדיל בין המינים יברך על ההרחה "בורא מיני בשמים".

שיבה

שיבה גידול - שיבא הוא שיח רב שנתי חזק במיוחד, גובהו כ-50 ס"מ או מעט יותר הידוע גם בשמו לענה שיחנית. השיח מורכב מגבעולים רבים ועגולים עם קליפה דקה הנקלפת בקלות. העלים גזורים עם שפת עלה מפורצת, צבע כסוף כחלחל ולהם ריח וטעם חזק ומריר. הפרחים הם קרקפות קטנות הפורחים בגוון צהוב. ברכתם "בורא עצי בשמים" – עפ"י ההגדרות של הדברים שמברכים עליהם "בורא עצי בשמים".

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

מזמור ו' בתהלים פותח בפסוק: "**למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד**". מלבי"ם מבאר שאת המזמור הזה אמר דוד המלך, כשחלה במחלה כבידה וארוכה אחרי מעשה בת שבע, כשהוא מתמודד עם שני דברים. א – מחלתו הקשה. ב – האויבים שלו שמירדו את חייו. יוצא אם כן שבאותה תקופה היו לדוד המלך שני אויבים הפנימי – מחלתו, והחיצוני אויביו: "**מבואר כי מזמור זה התפלל עת חלה חולי כבד וארוך, אחר מעשה של בת שבע, כאשר קבלו חז"ל, והתפלל על חליו (ב' ז'). אבל גם אויביו שטמוהו וימררוהו בעת החיא, עד שהורע זה בעיניו יותר מן חליו, והתפלל גם עליהם (ז' יא'), עד שהמזמור בכללו, ידבר על שני מיני האויבים המכתירים את האדם, האויב הדבוק בו מתולדתו, שהם מזגי גופו ולחותיו המתקוממים עליו להחליאו ולחמיתו, והאויבים החיצוניים שהם זולתו מבני אדם:**

את פסוק ב': "**ה' אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני**" מבאר מלבי"ם שדוד המלך מתייחס לשני מיני כעס: אף וחמה ומבאר את ההבדל ביניהם: "**יש הבדל בין האף ובין חמה, שהאף הוא הכעס הנגלה, והחמה היא תבערת אש הכעס בנסתר בנטירת שנאה ואיבה, ויהיה לפעמים אף בלא חמה אם רק מראה לו פנים נזעמים ואהבה במצפוניו, וחמה בלא אף אם מסתיר אפו ואיבתו, ויש הבדל בין תוכחה וייסור. התוכחה היא בדברים רכים, והייסור בו יאסור את נפשו בדברים קשים או ביסורים ממש, ותוכחת ה' עלי עוון, הוא לפעמים שלא יחטא בעתיד, וזה נקרא תוכחה, ודוד בקש שתוכחה זו לא תהיה באף רק בדברים רכים כאב את בנו.**

ולא הוצרך לבקש שלא יהיה בחמה ונטירת איבה, כי האויב לא יוכיח ולא ישתדל להשיבו אל דרך הנכונה, והתוכחה המגולה תהיה תמיד מאהבה מסותרת, ולא בקש רק אל באפך תוכיחני, ולפעמים יביא ה' יסורים על האדם בעבור החטא שכבר חטא, וייסורים האלה בהכרח הם באף, כי המיסר מראה בנגלהו שקוצף על המיוסר, ולכן בקש שעכ"פ אל בחמתך תיסרני. שלא יהיה מאיבה פנימית ונטירת שנאה כאויב המיסר, רק כמו שכתוב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, ואמר ואהבו שחרו מוסר".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית.

את פרק ב' פסוק ג': "**כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך**: ביאר מלבי"ם, שהבינה היא התבוננות האדם מעט מעט ומוסיף דעת להוציא דבר מדבר, ואילו תבונה היא מבט כללי שכולל כל הדברים, והשגתה היא בראיה מרחוק.

את פסוק ד': "**אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה**" - מבאר המלבי"ם, כביטוי של היגיעה שמתייגע להעמיק בדברי החכמה העמוקים.

את פסוק ה': "**אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא**" מבאר מלבי"ם שיראת ה', היא ראשית החכמה, שהרי החוכמה מתנגדת ליצר הלב, ולכן הם לא יופנמו ויחוקקו בלב האדם אלא ע"י יראת ה'. אבל יש לדעת שללא חוכמה, לא יהיה לאדם יראת ה', שהרי אי אפשר לאדם להבין את גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, המלמדת אותו ללכת בדרכי ה'.

"**כבר התבאר כי ראשית חכמה יראת ה', שאחר שחקי החכמה אין עליהם מופת והם מתנגדים ליצר הלב, אי אפשר שיחקו חקי החכמה בלב אלא ע"י יראת ה', וכמ"ש חז"ל אם אין יראה אין חכמה, שע"י יראת ה' יקבעו בלבו חקי החכמה אשר צוה ה' ונתנם לבני אדם, אולם אמרו עוד שאם אין חכמה אין יראה, שא"א שיבין אדם גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, שהיא תלמדהו ללכת בדרכי ה' ועל ידה יבין גדולתו של יוצר בראשית, עד שיבין יראת ה'...**"

ועוד, אפילו שהחכמה אינה נודעת ע"י החוש והמופת, ע"י היראה יקבעו בליבו אמונה אומן חקי החכמה הנתונים מאלוקים שהוא ירא מגדולתו.

"**וכבר בארנו שע"י היראה יבוא לדעת חכמה, שהגם שהחכמה אינה נודעת ע"י החוש והמופת, ע"י היראה יקבעו בליבו אמונה אומן חקי החכמה הנתונים מאלוקי עולם אשר הוא ירא מגדולתו, ויורגל בהם עד שישובו להיות אצלו כדברים הנודעים בחוש וכמושכלות, אמנם אם יוסיף בבקשת החכמה לבקשה ככסף וכמטמונים, אז יבא למדרגה למצוא דעת אלוקים, והם הידיעות הנשגבות בענייני האלוקות כמו מעשה בראשית ומעשה מרכבה שאין מופרים אותם אלא לחכם ומבין מדעתו**".

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. כיצד החליט נח שצריך לצאת מהתיבה?

א. התייעץ עם כל בני משפחתו. ב. ה' הורה לו לצאת.

ג. מהיונה הבין שהאדמה יבשה ואפשר לצאת. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

2. כיצד הגיב אברם כשתרח אביו ביקש ממנו למכור את סל הפסלים?

א. סירב בתוקף. ב. מכר אותם במחירי מבצע כדי לחזור הביתה מהר.

ג. לקח את הסל, אך שכנע את האנשים לא לקנות. ד. שבר אותם.

3. את מי לקח תרח עימו כשעזב את אור כשדים בדרכו לכנען?

א. את נחור אחיו ואת לוט בן אחיו. ב. את לוט בן הרן.

ג. את אברם בנו ואת שרי אשת אברם. ד. תשובות ב' וג' יחד נכונות.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ד' עד ח'

7. כיצד הצליח נח לכנות תיבה שתקלוט כל החיות ולצוף על המים?

א. השקיע מחשבה הנדסית רבה ומתוחכמת. ב. הכנים רק גורי חיות.

ג. הוא עשה ככל יכולתו וה' סייע בידו. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. "לשם יולד גם הוא...אחי יפת הגדול" (פרק י') מי היה גדול ממי?

א. שם היה גדול מיפת. ב. יפת היה גדול משם.

ג. הם היו תאומים. ד. בגיל היה יפת גדול משם ובחוכמה שם גדול מיפת.

5. "...הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים..." (פרק יא') - מדוע לא השתמשו באבנים?

א. בבל היא בקעה ואין בה אבנים. ב. הלבנים יותר חזקות.

ג. לא רצו להשתמש באבנים, מפני שנעשו על ידי ה'. ד. א' וג' נכונות.

6. "ויזכור אלוקים את נח...ואת כל הבהמה..." (פרק ח') מה זכר הקב"ה?

א. את זכויותיהם של החיה והבהמה. ב. את סבלנותן של החיה והבהמה.

ג. זכר לנח את טיפולו המסור בחיות ובבהמות. ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש רמב"ן - כיתות ד' עד ח'

8. מדוע ברח תרח עם בניו דווקא לחרן? (פרק י"א)

א. כי נמרוד לא מכיר את שפתם. ב. רצה להגיע לכנען ועצר בחרן למנוחה.

ג. כי לשם גורש ע"י נמרוד. ד. רצה להגיע לכנען אך אהב את חרן.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים מזמינה את בנות היישוב בגילאי 18 עד 40 להשתלב במדרשה שתעניק לכן כלים להעצמה אישית וצמיחה תורנית ורוחנית באווירה חמימה וחברותית.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות חינמי ללימוד תורה משמעותי ע"י כעשרים ושישה אברכי כולל "ברכת אברהם" לאזכרה של קרוב משפחה – הרב שמעון בוחניק – 050-2339941